

А. М. Гусятинська,
аспірант, Державний податковий університет, м. Ірпінь, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8724-9460>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.19.214

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

A. Husiatynska,
Postgraduate student, State Tax University, Irpin, Ukraine

FEATURES OF THE MODERN TOOLKIT FOR INFORMATION AND COMMUNICATION INTERACTION OF PUBLIC ADMINISTRATION BODIES WITH THE PUBLIC

Встановлено, що процес сучасної комунікації та взаємодії між публічними органами влади та громадянами, базується на принципах прозорості та відкритості. Це є необхідною умовою для ефективного функціонування публічних органів влади, а також принципом залучення громадян до покращення поточних справ та вирішення проблемних стратегічних питань держави.

Проаналізовано особливості сучасних інструментів інформаційно-комунікаційної взаємодії органів публічного управління з громадськістю у відповідності до європейських стандартів. Доведено перспективність прийняття науково обгрунтованої, комплексної цільової програми щодо співпраці органів державної влади з інститутами громадянського суспільства; впровадження загальнонаціональної довготермінової комунікативної стратегії; розроблення концептуальних положень щодо відповідної співпраці в контексті європейської інтеграції України; розроблення та затвердження методики оцінки ефективності та дієвості інформаційно-комунікативних проєктів у сфері взаємодії органів публічної влади з громадськістю; створення та впровадження публічної онлайн-платформи щодо колективної роботи органів самоорганізації населення; впровадження онлайн вебінарів та веб-конференцій в діяльність органів публічного управління у віртуальних кабінетах, організованих за допомогою спеціалізованих веб-сервісів; створення дієвих онлайн-платформ для комунікацій, інтерактивних сервісів органів державної влади; розроблення та затвердження єдиних узгоджених технічних стандартів стосовно розробки інформаційних систем цифрової комунікації між державними інституціями, використання однорідних інтерфейсів, форматів даних та кодів безпеки.

Розроблено концептуальні положення стосовно створення та розвитку, на сучасному етапі державотворення, ресурсного забезпечення інформаційно-комунікативних зв'язків органів державної влади з громадськістю. Вищезазначене передбачає: функціонування офіційного веб-сайту органів публічного управління; діяльність експертно-інформаційного інтернет-ресурсу органів державної влади; дизайнерського оновлення, вдосконалення структурного наповнення офіційних інтернет-ресурсів; запровадження на веб-ресурсах інтерактивних сервісів задля здійснення комунікації з громадськістю; розширення функціональних можливостей комп'ютерного забезпечення; впровадження програм інформатизації громад; розробку різнопланових мобільних додатків до інтегрованої електронної інформаційно-аналітичної системи.

Окреслено напрями інформаційно-комунікаційної підтримки на національному та регіональному рівнях з метою дієвого та результативного управління в Україні, до яких віднесено: розвиток е-урядування, застосування новітніх інформаційних та комунікаційних технологій у організації процесу надання публічних послуг громадянам та організаціям різного спрямування, цифровізація органів публічної влади та місцевих органів самоврядування, подолання як технічної так і соціальної складових, розширення комунікаційних каналів публічного управління, впровадження зарубіжного досвіду з питань планування, здійснення та моніторингу результатів консультацій з громадянами.

It was established that in modern conditions, communication and interaction between public bodies and citizens, based on the principles of transparency and openness, is a necessary condition for the effective functioning of administrative bodies, as well as the principle of involving citizens in solving current affairs and strategic issues of the state.

The peculiarities of the modern toolkit of information and communication interaction of public administration bodies with the public in accordance with European standards are analyzed. The perspective of adopting well-founded, comprehensive target programs for the development of civil society and cooperation between government bodies and institutions of society has been proven; implementation of a national long-term communication strategy; development of conceptual provisions in the context of European integration of Ukraine; approval of the methodology for evaluating the effectiveness of information and communication projects in the sphere of interaction between public authorities and the public; creation of a public online platform for the collective work of self-organization bodies of the population; implementation of webinars and web conferences in virtual offices organized with the help of specialized web services in the activities of public administration bodies; creation of complex communication platforms, interactive services of public administration bodies; development of uniform agreed technical standards for development of information systems of digital inter-institutional communication, use of uniform interfaces, data formats, security codes.

Conceptual provisions have been developed regarding the development of resource provision of information and communication links of public administration bodies with the public at the current stage of state formation, which include: creation of a separate official website of public administration bodies; creation of an expert and informational Internet resource of public authorities; updating the design, improving the structure and filling of official Internet resources; implementation of interactive services for communication with the public on web resources; expanding the functionality of computer equipment; implementation of the community informatization program; creation of informal government access channels to official information; development of various mobile applications for the integrated electronic information and analytical system.

The directions of information and communication support at the national and regional levels for effective management in Ukraine are outlined: the development of e-government, the use of the latest information and communication technologies in organizations providing public services to the population and organizations in various fields of activity, digitalization of public authorities and local self-government bodies, overcoming the technical and social components, expanding communication channels of public administration, implementing European experience in planning, implementing and monitoring the results of consultations with citizens.

Ключові слова: інформаційно-комунікативна взаємодія, комунікативна діяльність, комунікативні технології, органи публічної влади, громадськість, комунікативна політика.

Key words: information and communicative interaction, communicative activity, communicative technologies, public authorities, community, communicative policy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Глобалізаційні процеси, котрі супроводжуються розвитком інформаційного суспільства спонукають до реформування і оптимізації системи публічного управління в напрямку створення ефективної, прозорої, відкритої та гнучкої організаційної структури органів публічної влади із застосуванням новітніх інформаційних-комунікаційних інструментів, інформаційно-комунікативних технологій, котрі здатні виробляти і реалізовувати цілісну державну політику, спрямовану на суспільний сталий розвиток і адекватне реагування як на внутрішні так і зовнішні виклики. У контексті вищезазначеного, протягом останніх років, відбувається злам встановленої системи інформаційно-комунікативних взаємовідносин органів державної влади та громадськості, що дає потужний поштовх для пошуку новітніх моделей взаємодії та активного залучення соціально активних громадян, громадських об'єднань й суспільних прошарків у механізм підготовки та прийняття управлінських рішень на всіх рівнях суспільного життя. Відтак, на сьогоднішній день надзвичайно актуальним є питання створення ефективної системи взаємодії і забезпечення органами публічної влади результативних інформаційно-комунікативних зв'язків із громадськістю, запровадження європейських стандартів комунікації "влада-суспільство", адже саме ці стандарти є релевантним фактором легітимізації управлінських рішень та забезпечують побудову умов для реальної участі громадян у формуванні та реалізації політики держави.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемі зв'язків влади з громадськістю, використання інформації та комунікації, в тому числі в публічному управлінні, присвячені наукові роботи Н. Агафонової, Л. Балабанова, О. Ковриги, С. Колосока, А. Кохана, В. Моїсєєва, Д. Терещенка та ін. Дослідженням питань комунікації та інформаційно-комунікаційних технологій і інструментів займалися Н. Білан, В. Мазур, С. Луценко, В. Томлін. Слід підкреслити значний внесок у дослідження інформаційно-комунікаційних процесів у сфері публічного управління праць С. Квіти, О. Дубаса, С. Жаденка, О. Черпа, Є. Романенка.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті полягає у дослідженні особливостей сучасного інструментарію інформаційно-комунікативної взаємодії органів публічного управління з громадськістю.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Питання взаємодії з громадськістю є одним із базових в Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. В ній зазначено, що взаємодія держави з громадянським суспільством на базі партнерства необхідна для розвитку України як правової, демократичної і соціальної держави. Модель дієвої та ефективної взає-

модії органів публічної влади з громадянським суспільством повинна відповідати новітнім демократичним вимогам, забезпечувати зміцнення інституційної та політичної ролі громадянського суспільства, посилювати моніторинг та експертний компонент у діяльності неурядових організацій з тим, аби забезпечити їх активну участь у демократичних перетвореннях [4]. Для публічного управління головним є налагодження механізмів зворотного зв'язку між державним та недержавними секторами, а також створення можливостей для вільного та об'єктивного оприлюднення усіх соціально-політичних процесів засобами масової інформації, підтримання постійного діалогу з усіма соціальними групами громадян. Саме вищезазначене надасть змогу владним структурам своєчасно реагувати на тенденції розвитку різноманітних процесів в суспільстві, а значить і відповідно коригувати державну політику з урахуванням суспільних потреб. Відповідно, населення матиме змогу проявляти громадянську ініціативу та розуміти необхідність власної участі в державних справах і можливості впливати на механізм прийняття управлінських рішень.

На сьогоднішній день, інструментами інформаційно-комунікативної взаємодії, котрі використовуються органами публічної влади з громадськістю є: випуск і поширення інформаційних бюлетенів, прес-релізів, оглядів, фото-відеоматеріалів, інформаційних збірників, експрес-інформації; проведення прес-конференцій, політичних діалогів, брифінгів, "круглих столів", телевізійних дебатів, прес-клубів, інтерв'ю з керівниками органів державної влади; підготовка і проведення теле- і радіопередач; забезпечення виступів у засобах масової комунікації керівників структурних підрозділів органів публічної влади; створення архівної бази інформації про діяльність та розвиток органів публічного управління; розміщення інформації про діяльність органів публічної влади на їх офіційних WEB-сторінках в мережі Інтернет [2].

Інструментом підтримки інформаційно-комунікативної взаємодії влади та громадськості також є цільові програми сприяння розвитку громадянського суспільства та співпраці органів влади й інститутів суспільства. Завдання таких програм полягає в створенні умов для розвитку громадянського суспільства, налагодженні співпраці влади та інститутів суспільства, фінансовій підтримці ініціатив для спільного вирішення завдань регіональної політики. У межах програм передбачаються фінансові ресурси для проведення публічних консультацій із громадськістю, вивчення громадської думки, проведення конкурсів соціальних проектів серед громадських організацій, створення ресурсних центрів громадських ініціатив, навчання державних службовців та представників громадських організацій використанню інструментів громадської участі, проведення форумів соціальних інвестицій тощо [3].

Ефективне впровадження трансформаційних змін в країні вимагає, перш за все, злагодженої комунікації органів публічної влади з громадськістю. Адже, інформування, зокрема, про перебіг сучасних реформ, є передумовою збільшення "кредиту довіри" громадян до публічних інституцій. Відтак, об'єктивні умови розвитку суспільних взаємовідносин, а також інститутів громадянського суспільства, вимагають нових інформаційно-аналітичних та процедурно-технологічних системних дій в органах публічного управління.

Важливим напрямом діяльності органів публічної влади у сфері взаємодії з громадськістю є модернізація механізму консультацій. Безперечно, консультативний процес дозволяє посилити обмін знаннями та інформацією з цільовими групами громадян (у відповідній сфері, на відповідній території), на які впливатимуть наслідки його розробки та залучити їх до вироблення оптимального варіанта управлінського рішення. Проте, запроваджені на веб-сайтах органів публічної влади е-консультації з громадськістю, котрі полягають у наданні пропозицій до нормативно-правових документів органів публічної влади є не дієвими, а, відтак й неефективними [2]. Це пояснюється як відсутністю доступу громадян (особливо в регіонах) до мережі Інтернет, так неналежною організацією процесу консультацій.

При цьому, використання інструментів інтерактивної взаємодії дозволить підвищити динаміку окремих етапів процесу консультацій (проведення інформаційної кампанії, збір та запрошення учасників, пропозиції, адресна розсилка релевантних консультативних матеріалів, проведення багатосторонньої комунікації в режимі он-лайн за участю модератора та експертів, оцінювання ефективності оптимального варіанта управлінського рішення) та залучити до участі у ньому найбільш освічену аудиторію — групи інтересів соціальних мереж. Критерії ефективності відповідних заходів, зокрема, мають включати динаміку зміни думки цільових груп стосовно оптимального варіанта вирішення проблеми і ступінь її урахування в остаточному рішенні органу влади, рівень комунікативних заходів (вагу учасників, їх внесок у процес, якість і адресність консультативних та презентаційних матеріалів тощо).

Дієвим інструментом залучення цільових груп, зацікавлених сторін та громадськості до участі в обговоренні важливих проблем є, наприклад, консультаційні сайти Європейської Комісії "Твій голос у Європі", сайт уряду Естонії "Сьогодні вирішую я". Відтак, доцільним є створення відповідного експертно-інформаційного ресурсу органів публічної влади на базі Урядового комунікативного центру. Як центр соціального діалогу він інтегруватиме інформацію про національні і регіональні консультації з громадськістю (анонси, результати), детальні огляди та оцінки головним розробником пропозицій їх учасників [5]. Як комунікативний майданчик сайт уможливить безпосереднє обговорення проблеми он-лайн з науковцями та експертами, обмін релевантними консультативними матеріалами, проведення вимірювань зміни динаміки громадської думки учасників консультацій щодо оптимального варіанта управлінського рішення шляхом Інтернет-опитувань. Крім того, він забезпечуватиме моніторинг процесів консультацій та висвітлення інформації про їх результати у засобах масової інформації та соціальних медіа.

Створення на цій платформі електронної бази пропозицій учасників консультаційного процесу дозволить будувати різноманітні діаграми пропозицій за різноманітною тематикою, у відсотковому співвідношенні, протягом визначеного періоду, у визначеному місці, у чисельному співвідношенні, за визначений період між органами публічної влади; графіки щодо кількості звернень за період; таблиці щодо кількості та відсотку типових звернень в розрізі дат тощо [1]. А запроваджен-

ня на ній блогів, форумів, обміну фото- та відеоінформацією, промороликів, цікавого контенту, візуалізованих повідомлень, інструкцій, тренінгів дозволить поширювати досвід та знання, сформувати нові ідеї і голосувати за їх здійснення. Поєднання різноманітних підходів (як традиційних так і електронних) під час зв'язків з громадськістю стимулюватиме суспільну підтримку урядової політики, позитивну динаміку участі громадян у державотворчих процесах [2].

Системна робота з інституціалізації інформаційно-комунікативних процесів в органах публічної влади на основі запровадження єдиних стандартів комунікативної діяльності з орієнтацією на конкретний результат має розпочатися з прийняття довготермінової державної комунікативної стратегії — державної комунікативної політики, спрямованої на забезпечення різних форм їх взаємодії з громадськістю.

Однією з її складових мають стати створення єдиного експертно-інформаційного ресурсу — спеціального урядового сайту для організації і проведення консультацій в онлайн-режимі з громадськістю та запровадження додаткових ВЕБ-ресурсів органів публічної влади, орієнтованих на інтереси та потреби цільових груп, що стане важливим кроком на шляху оптимізації і адаптації управлінських процесів до умов і викликів зовнішнього середовища і здійснення ефективного управлінського впливу [3]. Оптимальний варіант розв'язання проблеми полягає у комплексному реформуванні — одночасному запровадженні цього комунікативного механізму з підготовчим етапом, під час якого будуть внесені всі необхідні зміни до нормативно-правових документів та відповідних методик забезпечення комунікативної взаємодії з користувачами мережі Інтернет щодо:

- стандартизації інформаційних та комунікативних процесів в органах влади (у тому числі в системі е-урядування);

- просування органів публічної влади та урядовців у соціальні мережі з урахуванням взаємного проникнення етичних та поведінкових складових комунікацій в соціальних мережах;

- розбудови технологічних компонентів комунікативної (горизонтальної) взаємодії органів публічної влади з громадськістю (модулю "уряд-громадянин") з урахуванням рівня розвитку інформаційної інфраструктури і технологічних можливостей кожного із органів публічної влади та потреб громадян;

- сприяння діяльності консультативно-дорадчих та експертних органів, рад, комісій, груп для забезпечення врахування думки громадськості у формуванні та реалізації державної політики [1].

До того ж, слушним є розробка та впровадження публічної онлайн-платформи колективної роботи органів самоорганізації населення як представницьких органів створених задля вирішення різноманітних питань місцевого значення з метою підвищення ефективності, відкритості, прозорості їх діяльності шляхом здійснення ефективної та дієвої комунікації між ними та органами публічної влади, обміну публічною інформацією та автоматизацією процесів публічного управління.

Метою створення даної платформи має бути: організація віртуального середовища колективної роботи органів самоорганізації населення; забезпечення своєчас-

ного розміщення повної, достовірної та актуальної інформації щодо здійснення повноважень органів самоорганізації населення; формування спільноти участі в демократичному управлінні на рівні місцевого самоврядування; забезпечення ефективної комунікації між органами місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства; організація дослідницької діяльності у системі місцевого самоврядування; забезпечення зручної навігації [3]. Не менш важливим та актуальним є формування довіри до органів влади та місцевого самоврядування, і, як наслідок, формування та розвиток стійких взаємовідносин між владними структурами та громадськістю.

Модулями, які повинні знаходитись на онлайн-платформі мають бути: "модуль колективної роботи" — для автоматизації процесів та функцій публічного управління; "модуль контенту" — для управління контентом на онлайн-платформі; "модуль обговорення та взаємодії" — для обміну думками між стейкхолдерами системи місцевого самоврядування у процесі участі в управлінні справами на місцевому рівні; "модуль обміну даними" — між державними, місцевими реєстрами та базами даних у форматі відкритих даних; "інформаційно-аналітичний модуль" — для представлення та візуалізації ефективного взаємодії та публічного управління у системі місцевого самоврядування; "модуль пошуку" — для ефективного та зручного пошуку інформації на платформі; "модуль адміністрування" — для керуванням доступу та визначенням ролей користувачів, резервного копіювання баз даних та контенту, управління конфігурацією; "модуль зворотного зв'язку", де варто розмістити не тільки такі засоби зв'язку, як номери телефонів месенджерів, електронну пошту та адресу, але й коротке опитування (можливо, анонімне), яке не передбачатиме подальшого обговорення або відповіді на сайті [3]. Питання, які варто поставити, повинні стосуватися загальної якості роботи платформи, питань та проблем, які виникли при користуванні, побажань та зауважень тощо.

Наступною пропозицією є впровадження у вищезазначену платформу "модуля чат-бот". Такий чат-бот допоможе зробити спілкування з громадськістю швидше та якісніше за рахунок відповідей на типові запитання в будь-який час доби. Якщо чат-бот не зможе відповісти, то до діалогу має підключитись співробітник державної структури. Однією з важливих функцій чат-ботів також є збір контактних даних та важливої інформації для співробітників. При цьому, варто відмітити, що функції чат-ботів з кожним роком все активніше використовуються офіційними державними структурами [2]. Так, офіційний веб-сайт Державної прикордонної служби України використовує кнопку чат-боту для вирішення питань доступу громадян до інформації щодо перетинання державного кордону, Міністерство освіти і науки України сумісно з Міністерством юстиції України випустило чат бот "Кіберпес", за допомогою якого можна отримати інформації щодо поведінки у випадку кібербулінгу, Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів запустила чат-бот для підтримки громадян з питань захисту споживачських прав, Міністерство та Комітет з питань цифрової трансформації України ввели в роботу чат-боти в більшості областей України, з метою швидкого доступу громадян до спілкування з місцевою владою. Таким

чином, можна зробити висновок, що чат-боти активно впроваджуються в комунікативну діяльність органів публічної влади і є наявно необхідним інструментом сучасних інформаційно-комунікативних технологій. При цьому, чат-боти можна використовувати для реалізації PR-комунікацій, адже вони відповідають певним критеріям, серед яких достовірність, своєчасність, актуальність, доброчесність, точність, корисність тощо [1].

У міжнародних джерелах є чимало рекомендацій з приводу методики ефективного проведення консультацій з громадськістю (процесу ініціювання, планування, анонсування, проведення е-консультацій і підбиття підсумків), тому головним завданням уряду в даному напрямку є розвиток культури демократії участі, яка спирається на адекватне застосування інструментів ефективного врядування, узгодження та імплементацію європейського досвіду до планування, проведення та моніторингу результатів публічних консультацій [4].

Постає цілком логічне запитання про можливість побудови нової системи взаємодії органів публічної влади із зовнішнім середовищем. Серед напрямків побудови такої системи варто виділити наступний — розпочати освоєння інтернет-технологій органами публічного управління можна з простого і недорогого інструменту — з вебінарів, веб-конференцій у віртуальних кабінетах, організованих за допомогою спеціалізованих веб-сервісів, яким є і сайт. Це реальний спосіб для державного закладу впровадити нову комунікаційну технологію вже сьогодні, економлячи витрати на організацію та проведення деяких реальних заходів, семінарів, конференцій, тощо. Крім того, запроваджуючи таку технологію, співпраця органів державної влади з громадськістю на практиці може уникнути абсолютно формальних зібрань, де в кращому випадку представники влади доводять до відома громадських організацій що власне цією владою зроблено і які існують подальші плани. Тому що замість формальних протоколів цих зібрань варто існувати відеозаписи проведених зустрічей.

ВИСНОВКИ

Отже, серед базових інструментів інформаційно-комунікаційної взаємодії виділено наступні: комунікативні заходи, інформаційні бюлетені, медіа, у тому числі прес-конференції, передачі на телебаченні та радіо, офіційні веб-сайти, громадські слухання, соціальний моніторинг, робота консультативно-дорадчих органів, створення робочих та експертних груп, консультаційних порталів, інших платформ, а також новітні соціальні засоби комунікації, наприклад, YouTube, Facebook, Instagram. Сучасні інструменти комунікативної взаємодії мають виступати як важливий елемент діалогу між органами публічної влади і громадськістю, повинні виконувати основні цілі, принципи та задачі комунікаційного процесу.

Література:

1. Антонова Л., Мохова Ю. Удосконалення механізмів електронного урядування в Україні в умовах цифрових перетворень. Публічне управління та регіональний розвиток. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили. 2022. № 15. С. 10—29.
2. Бухтатий О. Публічні комунікації демократичної держави: монографія. Дніпро. Журфонд. 2018. 297 с.

3. Дрешпак В. М., Липовська Н. А. Забезпечення діалогу органів публічної влади з територіальною громадою: теоретичні та прикладні аспекти. Аспекти публічного управління. 2019. № 5—6 (19-20). С. 57—65.

4. Купріянов Д. В. Взаємодія з громадськістю — основа ефективного публічного управління. Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи: матеріали XII Міжнарод. Науково-практичної інтернет-конференції 28—29 жовтня 2021 р. Том 2. Дніпро: Видавничо-поліграфічний центр "Гарант СВ", 2021. С. 95—118.

5. Сухорукова А. Л., Зозуля О. Удосконалення процесів державного регулювання розвитку регіонів України з урахуванням європейських стандартів. Перспективи розвитку територій: теорія і практика. Поствоєнне відновлення: матеріали VII міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, Харків, 16—17 листопада 2023 р. / Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, Рада молодих вчених при МОН України, Рада молодих вчених при Харківській обласній військовій адміністрації, Varna free university "Chernorizets Hrabar", Slovak technical university in Bratislava, Czestochowa university of technology, Одеський національний економічний університет [та ін.]. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. С. 23—25.

References:

1. Antonova, L. and Mokhova, Y. (2022) "Improvement of electronic governance mechanisms in Ukraine in conditions of digital transformation", *Publichne upravlinnia ta rehionalnyj rozvytok*, vol. 15, pp. 10—29.
2. Bukhtaty, O. (2018) *Publichni komunikatsii—demokratychnoi—derzhavy* [Public communications of a democratic state], Zhurfond, Dnipro, Ukraine.
3. Dreshpak, V. (2019) "Ensuring dialogue between public authorities and the territorial community: theoretical and applied aspects", *Aspekty publichnoho upravlinnia*, vol. 5—6 (19—20), pp. 57—65.
4. Kupriyanov, D. (2021) "Interaction with the public is the basis of effective public administration", *Zabezpechennia staloho rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky: problemy, priorytety, perspektyvy: materialy XII Mizhnarod. Naukovo-praktychnoi- internet-konferentsii*—[Ensuring sustainable development of the agricultural sector of the economy: problems, priorities, prospects: materials of the XII International. Scientific and practical internet conference], Harant SV, Dnipro, Ukraine, vol. 2, pp. 95—118.
5. Sukhorukova, A. and Zozulya, O. (2023) "Improvement of processes of state regulation of the development of regions of Ukraine taking into account European standards", *Perspektyvy rozvytku terytorij: teoriia i praktyka. Postvoienne vidnovlennia: materialy VII mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii zdobuvachiv vyschoi-osvity i molodykh uchenykh* [Prospects for the development of territories: theory and practice. Post-war recovery: materials of the 7th international scientific and practical conference of higher education graduates and young scientists], KhNUMH im. O. M. Beketova, Kharkiv, Ukraine, pp. 23—25.

Стаття надійшла до редакції 19.09.2024 р.